

1. Оцінка громадянами ситуації в країні та дій влади. Довіра до соціальних інститутів, політиків, посадовців та громадських діячів (січень 2024 р.) Центр Разумкова: URL: <https://razumkov.org.ua/napriamky/sotsiologichni-doslidzhennia/otsinka-gromadianamy-sytuatsii-v-kraini-ta-dii-vladydovira-dosotsialnykh-instytutiv-politykiv-posadovtsivta-gromadskykh-diiachiv-sichen-2024r>
2. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини: Закон України № 3477-IV від 23 лют. 2006 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3477-15#Text>
3. Статус поліції: міжнародні стандарти і зарубіжне законодавство / за заг. ред. О.А. Банчука. Київ: Москаленко О.М., 2013. 588 с.
4. Купер Р. Сила і безсилля європейської перспективи. *Незалежний культурологічний часопис „І”*. 2005. Число 39. <https://www.ji.lviv.ua/n39texts/N39-geopolit.htm>

Софія Сніжко,
*курсантка факультету підготовки фахівців
для органів досудового розслідування НПУ
Донецького державного університету внутрішніх справ*
Науковий керівник:
Діна Дробенко,
*викладач кафедри кримінального процесу
та криміналістики факультету підготовки фахівців
для органів досудового розслідування НПУ
Донецького державного університету внутрішніх справ*

ЗАСОБИ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ У ПРОТИДІІ ЗЛОЧИНАМ КОЛАБОРАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ТЕРОРИСТИЧНОЇ СПРЯМОВАНОСТІ

У сучасних умовах воєнної агресії проти України особливого значення набуває кримінальний процес як ефективний правовий механізм протидії злочинам колабораційної діяльності та терористичної спрямованості [1]. Зазначені злочини мають надзвичайно високий рівень суспільної небезпеки,

оскільки вони не лише порушують публічну безпеку та громадський порядок, а й створюють безпосередню загрозу основам державності, територіальній цілісності, суверенітету й стабільності суспільних відносин [2]. Саме тому роль кримінального процесу полягає у створенні чіткої правової основи, яка забезпечує можливість швидкого виявлення, фіксації, розслідування та доведення до суду справ про такі злочини, а також у встановленні гарантій захисту прав і свобод усіх учасників провадження [3].

Колабораційна діяльність, що проявляється у різних формах — від інформаційної підтримки держави-агресора до безпосередньої участі в управлінні окупаційними структурами чи сприянні військовим операціям ворога, — становить серйозний виклик для органів правопорядку [4, с. 73–75]. Тероризм, у свою чергу, має на меті залякування населення, дестабілізацію ситуації в країні, створення атмосфери страху й хаосу, що в умовах війни особливо небезпечно [5]. Обидві категорії злочинів тісно пов'язані між собою, адже дії колаборантів часто сприяють поширенню та організації терористичних актів, тоді як тероризм є інструментом ведення гібридної війни проти України.

Кримінальний процес покликаний не лише гарантувати справедливе правосуддя, але й забезпечувати дієвість державної політики у сфері національної безпеки [1]. Його засоби реалізуються через діяльність органів досудового розслідування, прокуратури та суду, які мають діяти у суворій відповідності до норм кримінального процесуального закону, поєднуючи принципи верховенства права із необхідністю рішучої протидії злочинним посяганням [2]. Особливе місце займає використання інституту заочного провадження, що дозволяє притягати до кримінальної відповідальності осіб, котрі переховуються від слідства на тимчасово окупованих територіях або за межами держави. Водночас важливою складовою є проведення негласних слідчих (розшукових) дій, які забезпечують отримання доказів у справах, пов'язаних із підвищеною конспіративністю та складністю викриття організованих злочинних структур [3].

Варто наголосити, що процесуальні засоби боротьби з колабораціонізмом

і тероризмом мають подвійний характер. З одного боку, вони спрямовані на досягнення результативності кримінального переслідування, притягнення винних до відповідальності та відновлення справедливості [4, с. 119]. З іншого, саме вони є гарантією того, що навіть у найбільш складних і суспільно небезпечних провадженнях дотримуються основоположні права людини, зокрема презумпція невинуватості, право на захист, заборона катувань та інших форм нелюдського поводження [5]. Таким чином, кримінальний процес забезпечує баланс між інтересами держави у сфері безпеки та необхідністю захисту прав особи, яка підозрюється або обвинувачується у вчиненні тяжких злочинів.

Окремої уваги заслуговує питання міжнародного співробітництва, адже боротьба з тероризмом та колабораціонізмом не може обмежуватися лише національними кордонами [5]. Кримінально-процесуальні засоби реалізуються через механізми міжнародної правової допомоги, взаємодії з правоохоронними органами інших держав, створення спільних слідчих груп, екстрадицію осіб, що переходять за кордоном. Така співпраця є важливим елементом забезпечення ефективності кримінального провадження у справах про злочини, пов'язані з агресією та міжнародним тероризмом.

Отже, засоби кримінального процесу у протидії злочинам колабораційної діяльності та терористичної спрямованості є важливим інструментом захисту державних і суспільних інтересів. Вони забезпечують невідворотність покарання для винних осіб, створюють умови для справедливого та законного правосуддя, сприяють зміцненню національної безпеки й міжнародної стабільності. Подальший розвиток цього напрямку має відбуватися шляхом удосконалення правових механізмів, використання сучасних інформаційних технологій у доказуванні, підвищення професійного рівня правоохоронців і суддів, а також розширення міжнародної взаємодії. Лише за умови комплексного та системного підходу кримінальний процес зможе повною мірою виконати своє завдання у протидії злочинам, які підривають основи державності й загрожують безпеці всього суспільства.

Список використаних джерел

1. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13 квітня 2012 року № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text> (дата звернення: 20.08.2025).
2. Кримінальний кодекс України від 5 квітня 2001 року № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення: 20.08.2025).
3. Про боротьбу з тероризмом: Закон України від 20 берез. 2003 р. № 638-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/638-15#Text> (дата звернення: 20.08.2025).
4. Баулін Ю. В., Тяглий С. В. Кримінально-правова протидія колабораційній діяльності: проблеми кваліфікації. Харків: Право, 2022.
5. Конвенція Ради Європи про запобігання тероризму від 16 травня 2005 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_712#Text (дата звернення: 20.08.2025).

Софія Сніжко,

*курсантка факультету підготовки фахівців
для органів досудового розслідування НПУ*

Донецького державного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Ірина Федорчак,

*старший викладач кафедри кримінального права
та кримінології факультету підготовки фахівців
для органів досудового розслідування НПУ*

Донецького державного університету внутрішніх справ

КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА КОЛАБОРАЦІЙНУ ДІЯЛЬНІСТЬ: ПРОБЛЕМИ КВАЛІФІКАЦІЇ ТА ПРИЗНАЧЕННЯ ПОКАРАННЯ

Колабораційна діяльність як окрема категорія кримінально караних діянь набула особливого значення в умовах збройної агресії Російської Федерації проти України. У 2022 році до Кримінального кодексу України було внесено